

کلاس خصوصی (مخصوص یادگیری مفهومی و عمیق)

موضوع: پیشوایان اسوه

مناسب برای یادگیری اولیه، درک مطلب و امتحانات تشریحی

هدف: درک عمیق سیره رهبری پیامبر (ص) و امام علی (ع) و تحلیل دلایل تاریخی انحراف جامعه

این درس یکی از جذابترین درس‌های کتاب است؛ زیرا از مباحث تئوری فاصله می‌گیرد و به صورت عملی نشان می‌دهد که پیامبر (ص) و امام علی (ع) چگونه جامعه را رهبری می‌کردند و چرا خداوند آن‌ها را به عنوان «اسوه» (الگو) معرفی کرده است.

۱. چهار ستون رهبری پیامبر اکرم (ص)

پیامبر (ص) در مدت ۱۰ سال حکومت در مدینه، جامعه را بر چهار پایه استوار کرد:

- **ستون اول، عدالت و برابری:** در جامعه‌ای که نژادپرستی و قبیله‌گرایی بیداد می‌کرد، پیامبر اعلام کرد عرب و عجم، سیاه و سفید برابرند. در ماجرای دزدی فردی از یک قبیله مشهور، پیامبر هیچ واسطه‌ای را نپذیرفت و فرمود سقوط امت‌های پیشین به خاطر همین تبعیض‌ها در اجرای قانون بود. تنها ملاک برتری انسان‌ها «تقوا و پرهیزکاری» است (مثل ماجرای سلمان فارسی).
- **ستون دوم، محبت و مدارا با مردم:** پیامبر مثل یک پدر مهربان بود. به یارانش می‌فرمود عیب یکدیگر را پیش من نگویند تا دلم نسبت به شما پاک بماند. در مجالس، پایین و بالا نداشت و پایش را جلوی کسی دراز نمی‌کرد.
- **ستون سوم، سخت‌کوشی در هدایت (طیب دوار):** پیامبر آن‌قدر برای هدایت مردم غصه می‌خورد که خدا در قرآن فرمود نزدیک است جانت را از دست بدهی! امام علی (ع) ایشان را به «طیبی سیار» تشبیه می‌کند که خودش با دارو و مرهم به سراغ بیمارانی غفلت‌زده می‌رفت. حتی در جنگ‌ها هم قوانین انسانی عجیبی داشت (عدم قطع درختان، مسموم نکردن آب، نکشتن پیران و کودکان).

- **ستون چهارم، مبارزه با فقر و محرومیت:** پیامبر هم با خود فقر مبارزه می‌کرد (تشویق به کار و مذمت بیکاری) و هم با تحقیر فقیران. اجازه نمی‌داد ثروتمندان به خاطر پولشان فخر بفروشند (مثل ماجرای مرد ثروتمندی که لباسش را از فقیر جمع کرد و پیامبر او را توبیخ نمود).

۲. ریشه کلمه «شیعه» از کجاست؟

شاید فکر کنیم کلمه «شیعه» بعدها ساخته شد، اما این پیامبر (ص) بود که در همان سال‌های اول بعثت، با اشاره به امام علی (ع) فرمود: «این مرد و شیعیان (پیروان) او رستگارند» و آن‌ها را مصداق آیه «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» (بهترین مخلوقات) دانست.

۳. تحلیل تاریخی: چرا حرف پیامبر در غدیر زمین ماند؟

یک سؤال مهم: چرا با وجود آن‌همه تأکید پیامبر بر جانشینی امام علی (ع)، بزرگان قبایل بعد از رحلت پیامبر به حرف ایشان عمل نکردند؟ **جواب در «رسوبات جاهلیت» است:** در زمان جاهلیت، ملاک رهبری، سن بالا، ثروت و رئیس قبیله بودن بود. فضیلت‌هایی مثل علم، عدالت و تقوا برایشان ارزشی نداشت. آن‌ها هنوز نتوانسته بودند این افکار کهنه را دور بریزند، برای همین بین دستور پیامبر و دستور بزرگان قبیله‌شان تفاوتی قائل نبودند و به سمت قبیله‌گرایی چرخیدند.

۴. دو ویژگی درخشان در حکومت امام علی (ع)

امام علی (ع) که جان و جانشین پیامبر بود، وقتی بعد از ۲۵ سال حکومت را به دست گرفت، دو ویژگی بی‌نظیر از خود نشان داد:

- **عدالت بی‌مانند:** بلافاصله اموال غارت‌شده بیت‌المال را پس گرفت و سهم همه را مساوی داد. فرمود: «اگر تمام دنیا را به من بدهند تا پوست جویی را به ستم از دهان مورچه‌ای بگیرم، این کار را نمی‌کنم».
- **علم بی‌کران:** دانش امام علی (ع) مستقیم به وحی و پیامبر وصل بود. پیامبر فرمود: «من شهر علمم و علی در آن است». کتاب شگفت‌انگیز «**نهج البلاغه**» قطره‌ای از این علم است که حتی دانشمندان اهل سنت (مثل ابن ابی‌الحدید) و مسیحیان (مثل جرج جرداق) را عاشق خود کرده است.